

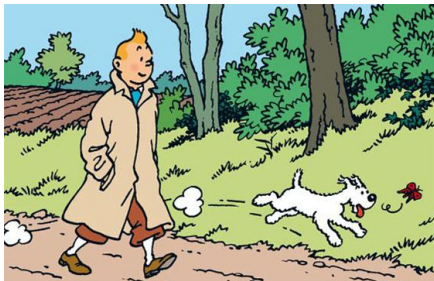

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

Les aventures de Tintín: una troballa

Maig 4, 2014

Temps era temps, em trobava en una llibreria de Barcelona amb els meus avis paterns. No recordo si era l'estiu o l'hivern ni què celebrava, però els meus avis m'havien dut allí per regalar-me un llibre. I vet aquí que tot buscant-ne un vaig

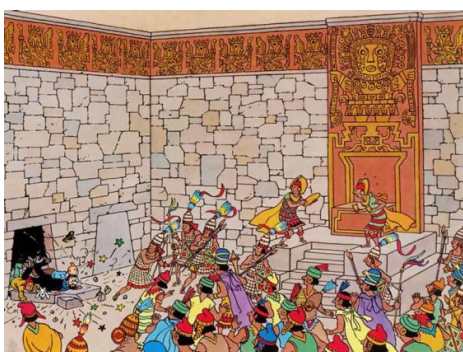

topar amb *Les aventures de Tintín*, uns llibres amb unes imatges irresistibles a les cobertes. Vaig fullejar-los: ah, eren de dibuixos, sense un text com cal. He de dir aquí que mai no m'havien agradat els còmics. N'havia llegit perquè els nens veïns en tenien molts i els llegíem quan érem en un parc prop de casa, però la gran majoria m'avorrien força. Sé que a molts de vosaltres us encantaven els còmics, per tant el meu rebuig us deu semblar que es mereix un anatema, però el cas és que els gustos personals són els gustos personals i a mi no m'agradaven els còmics. Per això, en veure que aquelles aventures de Tintín eren una mena de còmic em vaig sentir decebuda..., però les imatges eren tan engrescadores! I eren llibres d'aventures!

He explicat que no m'agradaven els còmics, però això no vol dir que no m'agradessin les il·lustracions. Tanmateix, les dels còmics que abundaven llavors em semblaven poc atractives. Res a veure amb aquell desplegament de colors i coses divertides que veia a *Les aventures de*

Tintín. I, repeteixo, eren d'aventures! D'aventures com les que m'agradaven! I el gosset blanc era tan bufó! Bé, tot examinant aquells llibres em vaig trobar amb *El temple del Sol*. L'emoció devia ser intensa. Per a mi, que m'agradava tot el que tenia a veure amb els inques i amb totes les civilitzacions autòctones de les

Amèriques, que escoltava embadalida el que me n'explicava el meu pare, que fins i tot havia llegit llibres gruixuts sobre aquest tema quan només era un nap-buf, trobar *El temple del Sol* devia ser com trobar un tresor. Aquell llibre havia d'anar a casa amb mi! El vaig agafar fort i vaig anar cap on eren els meus avis. Van arrufar el nas —un còmic?— i encara més quan van veure el preu, però van trobar que les il·lustracions eren ben interessants i la meua cara il·lusionada els devia acabar de convèncer. Un cop a casa, els pares també van arrufar el nas... i més

endavant ens barallàvem per llegir els llibres de Tintín.

Aquell primer Tintín era en castellà perquè encara no s'havia fet la versió en català. Tots els llibres de Tintín que vaig tenir van ser en castellà fins que va arribar l'abril de 1964 i el primer Tintín en català: *Les joies de la Castafiore*. Sembla que era ahir i ja fa 50 anys. Buf! He llegit, i

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

rellegit (em sembla que me'ls sé de memòria), *Les aventures de Tintín* en diverses llengües; en castellà i català quan era a Catalunya, i en francès i anglès al Canadà, però les versions en català em semblen insuperables pels renecs del capità Haddock, un personatge encertadíssim, únic a la literatura juvenil precisament per uns renecs que no tenen parangó. Recordeu l'aventura *Stoc de Coc*? Quan en Haddock insulta a cor què vols els traficants d'esclaus que ja fugen en una nau? I, ha, ha, ha, el capità agafa un megàfon i continua insultant-los? Aquí sota el teniu (ho sento, només he pogut trobar la segona vinyeta en anglès).

Com ja deveu saber, les traduccions al català les va fer Joaquim Ventalló —poeta, periodista, polític i traductor—. Ventalló es trobava exiliat a França i va tenir la idea, genial, de traduir els llibres de Tintín, per tal que els nens catalans en gaudissin en la seva llengua i el català escrit perdurés entre els infants. La gran dificultat, però, van ser els renecs d'en Haddock.

Segons he llegit, Ventalló consultava els amics i pescadors d'El Port de la Selva sobre els renecs de caire mariner. Tanmateix, la majoria dels renecs se'ls va haver d'empescar. La llista de tots plegats és tan llarga que l'any 2011 es va publicar el llibre *Lamp de llamp de rellamp de contrarellamp*, una recopilació de la gran riquesa lèxica dels renecs que Ventalló va elaborar per Tintín, dels quals l'editor ens diu que és un "monument lingüístic de primer ordre i un espectacular treball filològic". S'ha escrit força sobre les traduccions de Ventalló; jo trobo molt interessant l'article força rigorós de Joan Manuel Soldevilla, "Tintín a Catalunya"

(http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/25/05_Soldevilla.pdf), en el qual ens comenta:

Per Ventalló la traducció de "Les aventures de Tintín" no va ser quelcom rutinari, sinó que des d'un primer moment va ser conscient de la transcendència normalitzadora d'aquest projecte. El seu model de llengua, elegant i acurat, sorprenia als joves lectors que, potser per primera vegada, llegien en català; malgrat tot, aquesta opció encaixava a la perfecció en unes històries admirablement construïdes, pulcrament dibuixades i escrupolosament documentades. L'adequació de la llengua a la narració i al dibuix era absoluta i s'acoblava tant al mesurat i neutre parlar de Tintín com a l'arrauxada i demolidora manera d'expressar-se del Capità Haddock. (18)

Tal com expressa Soldevilla, *Les aventures de Tintín* tenen uns dibuixos d'allò més polits en unes històries molt ben construïdes i documentades. El mimetisme i la netedat dels dibuixos d'Hergé, la documentació exhaustiva que aplegava abans de dibuixar els paratges que ens mostra i la història esperonadora i ben estructurada que ordia per a cadascun dels llibres de la sèrie, són elements perfectes per aconseguir la credibilitat necessària en unes històries no tothora versemblants. I s'ha de destacar també l'humor, no ens oblidem, si us plau, perquè en aquests llibres hi té un paper essencial que accentua, i molt, el plaer de la seva lectura. Us imagineu uns llibres de Tintín sense humor? Impossible. Tot i que el personatge de Tintín no és intrínsicament humorístic, déu n'hi do amb tots els altres! Em sembla que no cal ni comentar

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

sobre el gosset Milú perquè tothom el coneix bé i ja sabem que assaona amb humor *Les Aventures de Tintín* d'ençà que el primer llibre de la sèrie es va publicar. I dels altres personatges principals no solament tenim el capità Haddock, amb els renecs i el seu tarannà de vell llop de mar que mai no l'abandona, per omplir d'humor aquests llibres, sinó que també el professor Tornassol —sord, despistat i amb unes idiosincràsies ben curioses— ens arrenca veritables rialles. No us sembla

un personatge entranyable, el professor?

La llista dels personatges secundaris que apareixen a la sèrie és llarga. Tots són molt ben trobats i gairebé tots resulten còmics. Recordem Dupond i Dupont, dos agents de policia força peculiars, Bianca Castafiore, Nestor, Abdalah, general Alcazar..., i un seguit

de dolents, com ara en Rastapopoulos, els quals ens fan riure de tan grotescs com són. Hergé tenia un gran talent per riure's de les persones sobergues; bé, de fet se'n reia de tothom, fins i tot de l'heroi Tintín —valent, honest, intel·ligent, compassiu—, a qui ens mostra moltes vegades en situacions risibles.

I que me'n dieu dels savis? La sèrie està curulla d'eminències científiques força estrafolàries que em feien trencar de riure quan era petita. Alhora que m'intrigaven d'allò més. També em resultaven molt curioses les imatges dels somnis, eren d'una absurditat que em captivava, o em produïa desassossec. Les recordeu? A sota teniu un parell de vinyetes.

Han passat molts anys d'ençà d'aquell dia a la llibreria amb els meus avis, quan vaig descobrir els llibres de Tintín. I mentre els fullejava, admirada i engrescada, no m'imaginava pas que, tot i estar plens d'imatges, arribarien a ser part del meu bagatge literari.

Shaudin Melgar-Foraster (Barcelona, 1951)

Doctora en Filologia Catalana i Hispànica

Professora de llengües i literatura al campus de Glendon, Universitat de York (Toronto, Canadà) des del 1977